

Роль комунікативної культури викладача в організації навчального процесу у вищій школі

А. О. Москвіна, канд. екон. наук

Ю. В. Федотова

Харківська національна академія міського господарства

Педагогічна діяльність являє собою особливий вид спілкування, спрямованого на передачу молодшим поколінням від старших накопичених людством знань, культури та досвіду, створення умов для особистого розвитку та підготовку до виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Формування комунікативної культури педагога є важливим аспектом успішності організації освітнього процесу, оскільки об'єктом праці тут є не речовий носій, а особистість у всій її неповторності. Викладач постійно приймає участь у процесі спілкування, що передбачає різноманітні та багатопланові відносини зі студентами та колегами. Існує реальна необхідність сучасного суспільства у спеціалістах, здатних до постійного розвитку власних особистісних якостей, духовного світу та професіоналізму. Тому педагог як спеціаліст системи «людина–людина» повинен мати високу комунікативну культуру, що передбачає наявність комунікативних знань, умінь та навичок, які є складовими компетентності викладача вищої школи.

Комунікативна культура виражається в умінні установлювати гуманістичні, особистісно-орієнтовані взаємовідносини зі студентами та колегами, що передбачає наявність у педагога наступних якостей:

- орієнтації на позитивні, сильні сторони, значимість та уважність до іншої людини;
- здатності до розуміння та врахування емоційного стану іншого;
- вміння мотивувати людей на досягнення поставленої мети;
- повага до самого себе, знання своїх переваг, уміння використовувати їх у власній діяльності;
- сила характеру, якості лідера та здатність зацікавити.

Важливою складовою комунікативної культури є педагогічний такт, під яким розуміють професійну якість викладача, за допомогою якої він у кожному випадку застосовує до студентів найефективніший спосіб комунікативного впливу. Такт, як форма взаємовідносин зі студентами та колегами, визначається багатьма сторонами особистості викладача, його принципами, культурою поведінки, загальною

ерудованістю та рівнем професійної освіченості. Він є результатом постійного саморозвитку, творчості викладача, показника гнучкості його розуму. У числі основних складових такту можна назвати: повагу та вимогливість до студента; довіру, врівноваженість, діловий або емоційно виправданий тон у спілкуванні та раціональна побудова моделей поліспілкування («викладач-студент», «викладач-група студентів», взаємовідносини у педагогічному колективі).

Якості особистості, що характеризують професійно-педагогічну спрямованість педагога, є концентрованим вираженням його авторитетності.

Отже, педагогічна культура, що розглядається у соціальному та індивідуально-особистісному плані, проявляється у культурі поведінки викладача. Її актуальність сьогодні є безумовною, особливо у сучасному суспільстві, в якому присутня багатоваріантність та різноплановість варіантів розвитку подій. Роль викладача передбачає вибір цілей формування світогляду у майбутнього покоління, надання рекомендацій для вирішення складних питань. Педагогічний такт у цих умовах повинен бути не просто компонентом педагогічної культури, а її основою, здатною регулювати систему складних взаємовідносин викладача та студента.